

Til: Kunnskapsdepartementet
Fra: Norsk Industri, Abelia, Legemiddelindustrien og Oljeindustriens landsforening
Kopi:
Dato: 11. desember 2008

Innspill til Forskningsmeldingen

En globalisert økonomi er en kunnskapsbasert økonomi. Kunnskap, kvalitet og bedre løsninger vil i fremtiden være norske bedrifters eneste konkurransefordel. Norsk forsknings ambisjoner og mål for det neste tiåret bør reflektere nettopp dette. Den nåværende økonomiske krisen gjør ikke forskning og kompetanse mindre relevant. Tvert i mot. Vi trenger kunnskap for å snu trenden og for å være med på neste opptur. Med verdensøkonomien i fritt fall, vil kunnskap og endringsevne være det som avgjør om bedriften overlever og kan være med når markedet snur, eller om den går til grunne.

Regjeringens forskningsmelding må gjøre norsk nærings- og samfunnsliv i stand til å møte utfordringene i det 21. århundre. Den teknologiske utviklingen akselerer og tiden det tar for å henge etter teknologimessig forkortes stadig. For at norske arbeidsplasser skal kunne konkurrere i en globalisert økonomi må vi ikke bare være gode, men best i vårt felt. Kostnaden av å ikke satse på kunnskap er så stor at det ikke lar seg måle.

Tre prosent av forskning til BNP

Behovet for forskningssatsing er ikke blitt mindre siden forrige forskningsmelding. At målet ikke ble nådd, betyr ikke nødvendigvis at det var et dårlig mål. Norsk Industri mener det er naturlig å opprettholde ambisjonen om at tre prosent av BNP skal gå til forskning. Flere andre europeiske land setter også sine forskningsambisjoner opp mot BNP. Det er dette vi vil bli målt på i forhold til andre OECD-land, og det er slike tall internasjonale kunnskapsbedrifter ser på når de vurderer om de skal satse i Norge.

Vi mener Forskningsmeldingen skal sette et klart og forpliktende mål om 3% av BNP til forskning. Det viktigste er ikke at dette skjer fort, eller i løpet av en Stortingsperiode. Det viktigste er at det settes en klar og forpliktende opptrappingsplan, som følges og gir forutsigbarhet. 2020 kan være et akseptabelt tidspunkt å sette som mål.

Fondet for forskning og nyskaping

Økningen av Forskningsfondet i årene som kommer er en viktig prioritering. Vi mener regjeringen i den kommende Forskningsmeldingen bør komme med en strategisk vurdering av den fremtidige bruk av fondsavkastningen, som gir en langsiktighet i forskningsfinansieringen.

Fortsatt satsing på realfag

Til tross for at det de siste årene har vært en positiv utvikling innen den videregående skole, har vi fortsatt en realfagskrise i Norge. Spesielt innen forskning. Søkingen til realfag og tekniske fag i høyere utdanning er for lav. Disse fagene er også svært kostnadskrevenende og institusjonene makter ikke å prioritere dem.

Den nye forskningsmeldingen må videreføre og følge opp de faglige prioriteringene fra forrige melding. Realfag og teknologifag er svært viktige for norske bedrifter. Manglende utstyr, forskningsmidler og forskere vil gjøre dette til en krevende satsing, som institusjonene ikke kan klare alene. Laboratoriefag er mye dyrere per student og per forsker enn for eksempel samfunnsvitenskaplige fag. Det må derfor følge ekstraordinær finansiering med satsingen, for at den skal bli reell.

Kapasitetsøkning i høyere utdanning

I økonomiske nedgangstider kommer det som regel en søkeboom i høyere utdanning. En økt andel av dem som kommer ut av videregående skole velger å ta videre utdanning i stedet for å gå ut i arbeidslivet. Økt ledighet fører til at mange som tidligere var i arbeidslivet velger å ta høyere utdanning. Dette er positivt for det norske samfunnet som får en kunnskapsøkning i befolkningen, samtidig som at folk er produktive i stedet for å gå ledige.

En økning av studenttallet har imidlertid den konsekvensen at en større andel av ressursene i høyere utdanning går til undervisning i stedet for forskning. Midlene fra den økte studiepoengsproduksjonen tilfaller institusjonen først et par år senere. Samfunnet har ikke råd til at forskningen blir lidende i denne perioden. Forskningsmeldingen og regjeringens kommende budsjetter må tilføre universiteter og høyskoler økte bevilgninger som gjør dem i stand til å rekruttere vitenskapelig personale slik at de kan takle studentøkningen uten at det går ut over forskningen eller undervisningskvaliteten. Både institusjonenes basisbevilgning og Forskningsrådets programmer må styrkes for å møte denne utfordringen.

Brukerstyrt forskning

Brukerstyrt forskning har hatt en svak vekst de siste årene. Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) er et av de viktigste virkemidlene vi har for å oppnå økt forskning i næringslivet. Mer enn halvparten av de bedriftene som driver med forskning og utvikling har kun SkatteFUNN og BIA som tilbud i Forskningsrådet.

Internasjonalt forskningssamarbeid

I rapporten "Internasjonalt forskningssamarbeid" dokumenteres det at mindre enn 0,5 prosent av den totale forskningen i OECD-området utføres i Norge. Det hevdes også i rapporten at 99 prosent av all produktivitetsvekst i norsk næringsliv skyldes FoU utført i utlandet. Dette viser viktigheten av en forskningspolitikk som legger til rette for en styrking av internasjonale allianser og nettverk i næringslivet og forskningsmiljøene.

Norsk Industris FoU- og innovasjonsundersøkelse viser at det er kun de mest FoU- og innovasjonsintensive bedriftene som i vesentlig grad benytter seg av EUs rammeprogram for forskning og utvikling.

Det er behov for å styrke næringslivets deltagelse og interesse for EU-forskning ikke minst i lys av en kontingent som er en betydelig del av den offentlige forskningsfinansieringen. Forskningsmeldingen bør beskrive tiltak som regjeringen vil igangsette for å bidra til økt næringslivsdeltagelse i EU-prosjekter. Meldingen bør også beskrive hvordan de bilaterale forskningsavtalene kan utnyttes på en bedre måte enn hva tilfellet er i dag.

SkatteFUNN

SkatteFUNN-ordningen må styrkes. Dette er en svært bra ordning som treffer bra i forhold til norsk næringsstruktur. Mange små- og mellomstore bedrifter har ikke administrativ kapasitet til å konkurrere om forskningsmidler gjennom Forskningsrådets programmer. SkatteFUNN-ordningen gir disse bedriftene en mulighet til å være innovative og har stor effekt på forskningsevnen til norsk næringsliv. Kuttene i ordningen som ble gjennomført i 2007 bør fjernes, siden en styrking av denne ordningen er både på kort og lang sikt er viktig for at mange bedrifter skal kunne øke sin forskningsevne.

Rekruttering

Universitets- og høgskolesektoren går inn i en rekrutteringskrise, da produksjonen av doktorgrader og antallet postdoktorstillinger ikke er stort nok til å erstatte mengden forskere som går av. Vi vil imidlertid minne om at for at næringslivet skal få økt sin forskningsevne og for at vi skal nå våre ambisjoner som kunnskapsnasjon, må det være med i rekrutteringsberegningene at det er ønskelig at en del av stipendiatene skal ut i næringslivet etter at de har oppnådd sin doktorgrad.

Nærings-ph.d.

Interessen for nærings-ph.d.-ordningen er stor, til tross for at mange bedrifter fremdeles ikke ser spesielt godt kjent med ordningen. Med dagens økonomiske situasjon, vil nok interessen stige. Dette er en mulighet for bedriftene for å få gjennomført forskningsprosjekter som ellers ville blitt kuttet på grunn av nedgang i økonomien. Det er også en mulighet for å få økt forskningsevnen i næringslivet, uten å binde opp alt for mye ressurser i universitets- og høgskolesektoren.

Viktige tematiske satsinger

Olje og gass

Petroleumsindustrien er Norges viktigste industri og står for en tredel av samfunnets inntekter. I statsbudsjettet overføres i størrelsesorden 70 mrd fra inntektsstrømmen fra petroleumsvirksomheten til drift av samfunnet. Olje-produksjonen på sokkelen er dog fallende og funnraten har gått ned. Det er derfor viktig med en økt satsing på forskning og teknologi. Alternativet er fallende oljeinntekter som vil tvinge frem en del smertefulle politiske og velferdsmessige prioriteringer.

Oljedirektoratet forutser i sine planer at den største økningen i reservebasen på norsk sokkel vil måtte komme fra økt utvinning fra felt i produksjon, og det er derfor særlig viktig å intensivere forskningen innenfor fagområder (Tiltak i reservoaret) som gir økt utvinning. Foruten tiltak i reservoaret bidrar forskning og utvikling innenfor blant annet integrerte operasjoner og boreteknologi også til økt utvinning og forlenget levetid av felt i produksjon. I tillegg til å øke utvinningen fra eksisterende felt er det viktig å øke funnraten. Dette oppnås gjennom å satse langsiktig på forskning for å utvikle bedre og mer kostnadseffektive letemetoder.

Også innen petroleumsnæringen ser vi konsekvenser av finanskrisen. Flere forskningsprosjekter mister sin industrielle finansiering og blir stoppet. Enkelte selskaper er i en finansieringssituasjon som gjør at det bare fokuseres på kortsiktige engasjementer med rask inntjening. Prosjekter av lengre varighet stoppes og da særlig innenfor forsknings- og teknologiutvikling. Dette skjer nå i en økende grad. Det kommer signaler om at industrien kutter 2009-budsjettene alt de kan. Større selskaper har sågar introdusert reiserestriksjoner.

Konsekvensen av dette vil være at et ikke ubetydelig antall personer med verdifull kompetanse innen forskning, utvikling og innovasjon står i fare for å bli utelukket fra å kunne bidra med innsats innen områder som er helt avgjørende for Norges konkurranseevne.

Nødvendig teknologiutvikling som skal bidra til å løse de utfordringer OG21 har beskrevet stopper opp. Konsekvenser av dette kan bli:

- Produksjonsmål nås ikke med tilhørende ytterligere fall i statsinntektene.
- Selskapenes budsjetter reduseres ytterligere og tradisjonelt går dette utover FoU budsjettene.
- Økningen innenfor eksport av norsk teknologi vil stoppe opp.

Det må derfor igangsettes langsiktige FoU-tiltak.

Helse

Helse var en sentral satsing i forrige forskningsmelding og bør være det i denne også. Dette er et område der legemiddelindustrien er en viktig bidragsyter. Helserelatert bioteknologi er et forskningsområde der Norge hevder seg internasjonalt. Det kommersielle potensialet i forskningen er imidlertid i liten grad tatt ut. Det er derfor store muligheter for næringsutvikling på dette området. For vår bransje er Innovasjonsmeldingens fokus på å styrke samarbeidet mellom forskning i offentlig og privat sektor positivt. Vi håper Forskningsmeldingen også vil reflektere dette.

Forskningsmeldingen "Vilje til forskning" hadde mye fokus på akademisk forskning og lite på utnyttelse av kunnskapen som genereres. Vi er klar over at dette er aspekter som først og fremst er tema for Innovasjonsmeldingen, men vi vil påpeke at dette er temaer som klart bør sees i sammenheng. Målt etter antall siteringer er kvaliteten på norsk forskning nest best i Norden, bare slått av Danmark. Når det gjelder antall patenteringer er vi derimot langt bak Sverige og Danmark. Den norske patentstrømmen utgjør kun mellom 20 og 25 % av det som er tilfelle i de nevnte land. Selv om patentering bare er en av flere viktige indikatorer for kommersialisering av forskning, er det viktig å merke seg den svake koplingen mellom fremragende forskning og videre utnyttelse av resultatene i Norge. Helserelatert forskningsbasert industri har et stort potensial for å bli en vekstnæring i Norge, men er avhengig av målrettet satsning som involverer riktige insentiver og virkemidler.

Den forrige forskningsmeldingen nevnte viktigheten av å styrke klinisk forskningskompetanse for å sikre kunnskapsbasert pasientbehandling av høy kvalitet. Det er viktig at helsetjenesten har leger som evner å bruke forskningsresultater i forebyggende helsearbeid og i pasientbehandling. Det bør utvikles et system som krediterer forskere på helseforetak ved deltagelse i kliniske legemiddelutprøvinger, selv om slik forskning ikke gir meritterende uttelling i form av publikasjoner. De fleste helseforetak har i dag insentiver for å prioritere egeninitierte forskningsprosjekter, men forskeren får lite uttelling for å delta i prosjekter med industrien. Det er viktig at vi i Norge opprettholder god kompetanse og internasjonal anerkjennelse for arbeidet som gjøres innen klinisk legemiddelforskning, slik at internasjonale foretak fortsatt ønsker å legge sin forskning hit.

Muligheten for å utnytte de norske helseregistrene ytterligere ble nevnt i den forrige forskningsmeldingen. Dette er et viktig mål. Her vil Norge kunne ha en unik mulighet til å opprette samarbeid med internasjonale forskningsmiljøer og -legemiddelindustri for å se på langtidseffekter av ulike behandlingstyper.

Vi trenger en velfungerende samarbeidsstruktur for medisinsk forskning mellom academia, helseforetak og industri. Helseforetakene får kapital til egeninitiert forskning, verdifull erfaring med den internasjonale legemiddelindustriens metodikk og kvalitetssikringssystemer og mulighet til å videreutvikle og kommersialisere egne ideer.

Det norske forsknings- og innovasjonsmiljøet er avhengig av både et sterkt academia, som små, mellomstore og multinasjonale bedrifter for at investeringene i forskning skal komme til nytte for vårt land. Vi må få en økt forståelse for utfordringene og mulighetene som ligger i kommersialisering og øke ambisjonsnivået på dette området. Det er for svake insentiver for forskningsbaserte selskaper med hensyn til tilgang til risikovillig kapital og finansiering av patentering. For bedrifter som er kommet gjennom tidligfasen er det per i dag for svake insentiver med hensyn til tilgang til risikokapital. Støtte til denne fasen vil være avgjørende for at prosjektene videreføres i Norge, og dermed også sikre norske arbeidsplasser og nasjonal forskningsinnsats. Det bør være en målsetning innen forskningsmeldingens prioriterte forskningsområder at investerte forskningsmidler i bedrifter styrkes med akademisk fokus og statlige investeringer innen samme området.